

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

De ordine cognitionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

abrogata, post publicationem Romae factam desierint obligare secundum ea qua diximus in consuls. can. de cognat. spirit. conf. 1. quoad alios nouiter inductos, vt non obligent ante publicationem in provincia faciendam, praesertim vel ignorantibus, vel Episcopis nondum publicantibus seu receptionem vrgentibus, etiam scientes. secundum ea qua diximus ibid. dum interim credi possunt iustam habere differendi causam, seu quod difficultates motas retulerint, supplicauerintque iuxta c. si quando X. de res. rips. seu alias, vt referre visum est quibusdam Episcopis de festo S. Siluestri, quod hic nunquam a populo receptum fuit.

De ordine cognitionum.

RESPONSVM I.

De exemptione ante cognitionem quam de crimine inobedientia, & infra clausura.

EX vago rumore qui certo quid statuunt apud se, temere iudicant. etsi multorum illud sit vitium. Antequam scruteris, ne reprehendas. eccl. 11. eiusmodi a multis praedictum patiuntur regulares monasterij. I. examinanda sunt igitur quaestiones praedictales ante, quas mouent. l. si crimen. 3. l. si restuas. 6. C. de ord. cognit. vbi si crimen inferatur ei, qui se ingenuum dicit, ante liberalis causa suo ordine agi debet. quoniam necesse est ante sciri vtrum in liberam, an in ancillam constitui oporteat iudicium. ita d. l. 3. ita & de statu procedit quaestio, ante crimen rerum amotarum. vt si pronuntiatio fiat pro libertate; tum demum damni dati, & rerum amotarum procedere possit, adhibita probatione, con-

demnatio: si vero secus; quaestio rerum amotarum euanescit. itaque antequam de inobedientia statuatur, cognitio status, seu exemptionis praemittenda est. quod si pro illa pronuntietur in totum vel in partem; quaestio inobedientiae euanescit extoto, vel ex parte. idem dicendum de quaestione introitus clausurae; quantum ad licentiam superioris attinet. si quidem, si Confessor generalis praelatus est, adeoque ad eum, vt alios superiores, spectat concessio facultatis ingrediendi; quoad licentiam euanescit quaestio. cum exemptis sufficiat superioris regularis licentia; nec requiratur recursus ad Papam; nec sufficiat ad Ordinarium. quoad causam ingressus vero, quaestio facti est: probatione ergo oportet, rursum quoad absolutiones, & sacramentorum administrationes; si exempti sint; si interdicti non possint; si forma iuris, & ordo iudicij seruatus non est; si incidit interdictum; euanescent illius effectus. non enim praestat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum. c. non praestat. de reg. iur. in 6. vides quot incurrant praedictales quaestiones, quas excuti oporteat, antequam decidi queat, an crimina haec, quae insinuantur tacite, an facta sint iure permittente? quamdiu autem haec in pendentibus sunt, neminem ex arbitrio suspicionis iudicare licet; sed ex lege Dei, inquit Augustinus. c. multi. 2. q. 1. secundum ordinem Ecclesiae, sine vltro confessum, sine accusatum & conuictum. inobedientiae ergo, sacrilegia, claustrorum violationes haec vocitentur: si nominatio, inquit, sola sufficiat; multi damnandi sunt innocentes: quia saepe falso in quoque crimina nominantur. Recte Greg. c. siquid. 15. q. 7. siquid de quocumque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iniuste possit offendere, facile non credas: nec ad vindictam te res accendat incognita: sed praesentibus semoribus Ecclesia tua diligenter est veritas persequenda: & tunc, si qualitas rei poposcerit, canonica distinctio culpam feriat

2. Eoque prius de exemptione qua inobedientia.

3. Aut infra clausura.

4. Alii id genus.

ferias delinquentis, simile est c. Deu. 2. q. 1. Vide quæ diximus supra de maior. & obed. Resp. 1. §. 1.

RESPONSVM II.

Quæstionem professionis terminandam ante petitionem hereditatis.

1.
Cur hanc
illa præce-
dat?

RECTÈ Honorius III. in c. tuam. X. de ord. cognit. Ludouico Rege Francorum scripsit, antequam natalium causa terminata esset, dependētem ex illa successione causam incipere, nihil aliud esse, quam diuersis processibus intricare negotium, & confusione quadam iudicij ordinem perturbare. idem satis traditur in l. 1. 2. 3. 4. 5. C. de ord. cognit. l. 2. C. de ord. iudic. & vt quæstio status præcedere debeat quæstionem hereditatis: quippe quæ dependeat ex illa. vt hic. & quamuis ex l. 1. C. de ord. iudic. Iudex quæstionis hereditatis, incidenter possit cognoscere de quæstione status, de qua non posset principaliter; non idem tamen est in causis spiritualibus, vt est matrimonij, & voti, seu diuertij carnalis, & spiritualis. (quorum æquiparationem multis iuris textibus probat, argumentumque ab vno ad aliud iure procedere Euerard. in loc. legal. à matrimonio carnali ad spirituale. & in loc. à matrimonio spirituali ad carnale) sed harum decisio ad iudicium Ecclesiæ pertinet. can. 22. §. 24. de sacr. matr. Concil. Trid. Ideoque ea à Iudice sæculari est expectanda. d. c. tuam. c. lator. X. qui fil. sint legit. & in Concordatis Brabantæ cum Episcopo Leodiensi 1541. §. quoad secundum matrimonij cõuentum est, si quæstio scederis matrimonialis (carnalis vtique vel spiritualis) inciderit coram Iudice sæculari; is debet superfedere, inquit, & hunc articulum tanquam spirituale ad Iudicem Ecclesiasticum, per eum ante anni spa-

2.
A Iudice
Ecclesiasti-
co etiam
incidentalis
quæstio spi-
ritualis co-
gnoscenda,
nō à laico.

tium determinandum remittere. eius rei neglectus graues expensas sapientioribus parit. adeoque huiusmodi intricationum iniustarumque expensarum rationem haberi vult c. fin. X. de rescript.

Sicut autem de principali causa spirituali Iudex sæcularis cognoscere non potest; ita neque de accessoria. cum accessorium sequatur naturam sui principalis, accessorium. de reg. iur. in 6. & specialiter in iudiciariis. c. si super. 9. X. de off. deleg. c. 5. ibid. ideoque hanc Iudicem sæcularem trahi non potest illa cognitio an vllatenus appellatum, an intra decendum, aut aliter appellatum sit. c. Romana. 1. de appell. in 6. an, qui id omittit, reus tui possit aduersus fatalia; an sententia transferit in rem iudicatam; an nullitati subiecta sententia sit; an in causa matrimoniali sententia transeat in rem iudicatam; an perpetuo veritas demonstrari possit. c. lator. de sentent. & re iudic. c. sanguinei. c. tenor. eod. c. frater matia. X. de frig. & malefic. an sine appellatione per officium iudicis, viam querelæ, nouæ actionis, seu receptionis nouarum probationum, seu alias post tres etiam conformes sententias; seu rem quæ in alio causæ genere habetur pro iudicata; seu alias redintegrari causa possit. de quibus Sanchez. de matr. l. 7. dicitur. retigimus supra de his qua VI. m. 1.

Et propterea optimè Concilium Brabantæ pridem decidit non subici hic rescriptum cassationis, quatenus tantum concernit causam appellationis; validitatis, vel inualiditatis professionis; sed eam remittit coram suis iudicibus agendam.

Neque attendit allegacionem litis pendentiæ, & quod quedam allegarentur in Concilio, quæ eadem & coram Iudice Ecclesiastico quia non satis est quod inter eadem personas quædam proponatur, aut allegentur; sed etiam ad eisdem fines dici debent; & vt mē-

dia ad eandem petitionem, siue conclusionem. *l. 11. 12. 13. D. de excepti. rei iud.* quæ verò identitas requiritur, vt competat exceptio rei iudicata; eadem requiritur, vt competat exceptio litispendentia. *Iason. in l. nulli. n. 3. vers. sed adde aliam. C. de iudic.*

Et quamuis hæc quæstio, an appellatum sit; facti sit; & sic tractari posse videatur in Concilio; tamen quod tractari ante ceperit coram Ecclesiastico; non tribuit materiam cassationis. quia cum tributum est illi iudicium de re spirituali, etiam concessa est cognitio omnium ad illud necessariorum, per quæ veniendum est ad illud. *l. 2. D. de iurisdict. omn. iud. c. quo iure. d. 8. l. oratio D. de sponsal. c. tua. de procur. c. translatio. X. de constitut. c. accessorium de reg. iur. in 6. & quæ ibi tradunt DD. etiam in iudiciariis.*

Idque speciatim decisum est in materia appellationis in *c. romana. §. 1. & 2. de appellat. in 6. c. præterea de off. deleg. c. prudentiam in fin. eod. in verb. eandem iurisdictio nem quam in principali, in accessorio exercebant; c. 1. eod. l. cum principali. D. de reg. iur. in 6. c. dilecti X. de appellat. verb. non solum principale negotium, sed accessorium etiam ad nostrum referebatur examen. c. sollicitudinem. §. nos. X. eod.*

Nec tantum ea obtinent ob communem causæ continentiam; quæ diuidi non debeat: per *l. nulli. C. de iudic. connexitatis, & coniunctionis: de qua amplè Menoch. in arbitr. q. 45. & cas. 95.* vt quæ conueniunt principali, conueniant etiam connexo; per *Scribenes quos copiosè citat, & præsertim ad clem. dispendiosam. de iudic. & nuncupatim Sabarell. ibid. q. 36.* vt qui iudex est in principali, sit etiam in connexo, coniuncto, & dependenti.

Similiter quæstio sub vel obreptionis etiam iure claro deci-

sa est spectare ad iudicem, cui directum est rescriptum, quod illius vitij arguitur. *c. super. X. de rescript. in verb. delegatus postquam sibi super hoc facta fuerit fides: & J. partibus ad suam presentiam conuocatis de precum qualitate cognoscat. c. 1. v. lit. non contest. in 6.*

Vt frustra rescriptum in Concilio, & in ordine ad obtinendam cassationem; de subreptione oppugnetur. cum & clausulam habeat cognoscendi; reuertendi &c. prout fuerit iuris; nequidquam prætenditur aduersus iurisdictionem Principis mediatam vel immediatam, illiusque iura regia, aut patriæ priuilegia: quibus dumtaxat tuendis vsus memorialis hæc cassationes inuenit: & quæstio subreptionis coram Ecclesiastico tantum excutitur, vt videat an sua sit iurisdictione, quod omni iudici æstimandum defert lex si quis. *§. D. de iudic. sed maximè quando huiusmodi connexa sunt talia, vt vnum necessariò sit antecedens, alterum consequens; vnum ex altero descendat, atque dependeat; vnum sit alterius finis atque perfectio; aut sine alio stare non possit. Menoch. d. q. 45. & cas. 95. n. 5. 6. 7. 8. 15. 16.*

Qua in re etiam decisum est in *c. statutum de rescript. in 6. §. cum autem actor.* quod vbi partes sunt diuersarum dicecesium; iudex non sit impetrandus in dicecesi rei; item quod computatio dietarum facienda sit non à loco domicilij sed à fine dicecesis. prout item stylus est hodie notorius, quod in omnibus rescriptis ponatur clausula derogatoria constitutionis Bonifacij VIII, de vana; & Concilij generalis de duabus dietis; dummodo non ultra tres quis in ius trahatur, derogandi potestatem Pontifici competere, nemo dubitare potest: & priuilegia hæc nulla aduersantur.

F causa

6. Nec cassationi causam dare, quæ hic nõ eo sine olim inuenta.

7. Nec quæstio dietarum, nec quomodo computanda illæ.

8. Nec dum priuilegiis patriis aduersantur.

causæ etiam matrimoniales per immemoriam curiæ styllum exemptæ sunt à d. c. statutum: vt testatur *Ioannes Andrea ibid.* i. deo quia non solent committi nisi Episcopis; adeoque extra diocesim cum Ordinarius semel pronuntiauit. & super eadem consuetudine multa iuracitat. & porro Concilium Trident. *f. 24. c. 20. §. ad hæc* causas matrimoniales Ordinariorum iudiciis terminandas decernit. etsi propriè loquatur de prima instantia.

9.
Nec in matrimonialibus causis.

10.
Nec migratio.

Nec migratio Appellatæ turbare potuit iudicia benè inchōata. *c. gratum, c. relatum. X. de off. Deleg. Clem. 2. vt lite pend.*

Nec coram Ordinario redintegrari causā debet, tanquam sit noua instantia; cum semel coram illo præcessit prima cognitio, quia Concil. Trident. *f. 24. c. 20.* primam tantum instantiam, non quamcumque nouam coram illo institui iubet, & quoties appellatur nouaturque Iudex, noua instantia est.

11.
Nec interiectæ appellationis negatio.

An autem appellatum sit, cognoscere debet Iudex cui directum est rescriptum: hic instructiue sufficit confessio appellatæ in instrumento transactionis facta. neque simplicitas, quæ allegatur, potest contrariam præsumptionem facere, quia veritatis est amica simplicitas. *c. 24. X. de iur. iur.* dum illam iuuat, quod dicitur *in d. c. Romana. in fin. princip.* vt Iudices superiores non tantum citare, sed nec aliis committere causam appellationis possint, nisi constet ad eos prouocatum esse: & quidem causam etiam probabilem esse expressam, si ante desinitiuam appellatum sit.

12.
Quæ delegationes præcedere debet:

Idemque decretum per reg. 37. cancell. Romanæ; vt non aliter admittantur appellationes; & per Sanctionem Clementis VIII.

16. Oct. 1600. quam refert Quarant. in sum. Bullar. in verb. Archiepiscopi auctoritas.

Cum ergo sit iuris præsumptio generalis, quod actus ille præsumatur præcessisse, qui de iure præcedere debet: vt palat. Menoch. *presumpt. lib. 6. pres. 7. tit. 2. §. huc etiam pertinet*, inquit, quod respondit Paris. in consil. 106. n. 17. lib. 4. cum dixit in iudicio præsumi præcessisse appellationem à sententia, deinde secutam esse causam commissionem, inde demque respondit Ripa in d. c. 5. n. 2. pres. 95. n. 6. sequitur hic præsumendum Romæ constitutum de appellatione, antequam datum sit rescriptum.

Sed neque hæc quæstio facti an appellatum sit, decisoria hic est quæstionis spiritualis, vt illa ex integro cesset, manet enim quæstio commissæ restitutionis in integrum, quatenus iuris, adque obsequio fatalia, etiam interponenda appellationis, seu probandi interpositam fuisse, & quæcumque pro iudicialia.

Manet imploratio officij Iudicis: *intra c. oblate. X. de appell. sup. superior quoque Iudex potest, & debet ipse neutro prosequente appellatorem, occurrere, vt periculum contetur. c. 3. X. de clandest. despons.*

Manet via simplicis querelæ & nullitatis, cum Ordinarius solus pronunciauit super nullitate professionis in ordine excommunicatum Concilium Trident. *f. 25. c. 19. de regul.* in huiusmodi nullitatibus decidendis exigit etiam interuentum superioris regularis coram superiore suo, inquit Trident. & ordinario. adeoque subit hic nullitas insanabilis defectus vtiq; iurisdictionis. quam nec tollit const. Clement. VIII. in cap. litium, & duobus conuocatis cum delegatis vnus separatim pronuncians decessum nihil agit. *c. prudentiam. X. de off. deleg.*

Adeoque vt Barboſa in Coll. DD.

ad d. c. n. 23. referat ex Riccio decifum, fi folus fuperior pronuncia-
nerit, fententiam irritam effe; ab-
folutumque ad monafterium re-
uocandum; & à pari argumen-
tantur, cum Concilium vtrum-
que æquè expoftulet, eandem
nullitatem æquè fubfuturam, fi
folus pronunciauerit Ordinarius;
faltem in ordine exempto. quam-
quam enim in non exemptis Or-
dinarius plenior habere iurif-
dictionem videatur; tum ex iure
communis; tum Tridentino; arg.
f. 24. c. 20. §. ad hac. vbi causæ matri-
moniales (fpirituales, vt carnales)
referuntur Ordinariis; tamen
Trid. d. c. 19. vtrumque coniungit,
ordinarium & fuperiorem fuum,
inquit; id eft regularem: & fortè
exempti Ordinis fignificat. nam
non exempti fuus eft fuperior et-
iam Ordinarius; nifi fuperior in-
telligendus fit ipfius monafterij,
non religionis: vt poft Sell. deci-
fum ait Barbof. in coll. DD. ad Conc.
Trid. ad d. c. 10. n. 23. tum enim di-
uerfus femper erit fiue Ordo fit
exemptus fiue non. fed exempto-
rum, præfertim monialium, prouin-
ciales ferè folent hic interuenire.
& verd in exemptis Ordinarius
non itidem poteft folus procede-
re, tanquam in quos non habeat
iurifdictionem: nifi d. c. 9. delega-
tam. nam quemadmodum per no-
uitiatum quis eximitur à iurifdi-
ctione fæculari, cenfetur de fa-
milia religiofa, gaudet ordinis pri-
uilegijs; Diana & quos citat p. 1. tr. 2.
r. 38. p. 3. c. 1. r. 33. 34. fic confequen-
ter etiam per nouitiatum, ac maxi-
mè profeflionem, quamuis aliquo
ex capite irritam, in religione ex-
empta factam eximitur quis à iu-
rifdictione ordinaria Ecclefiaftica,
etfi iuftè tamen Tridentinum et-
iam Ordinarium interuenire vo-
luit. quod in ea quæftione ftatus
difputetur de libertate, aut vin-
culo matrimonij fpirituales. ve-
tus libertas refpicit Ordinarium:
vinculum voti fuperiorem Ordi-

nis: competenter ergo vtrumque
coniunxit Concilium, & in retam
feria vtriusque fimul iuncti indu-
ftriam, circumfpectionem, &
prudenciam requirit in eo decre-
to. quod ubi, vt fonat, obser-
uandum fuit. fi quis antea habi-
tum fponde depofuerit, nullatenus
ad allegandam quamcumque
caufam admittitur, fed ad mona-
fterium redire cogitur. d. c. 19. quæ
an in hac exempti monafterij quæ-
ftione non obtineant, definiri non
poteft per hanc quæftionem facti,
an appellatum fit.

Sed hæc omnia difcutienda e-
runt coram Iudice Ecclefiaftico.
eoque magis quod refcriptum, de
quo controuertitur, impetratum
fuerit, caufaque inftituta dum ap-
pellata adhuc effer in viujs; ob-
tineretque imprimis adhuc ratio
periculi de quo d. c. oblatæ. d. c.
3. X. de clauæst. de fponf. atque in
decifione negotiorum, caufarum
& litium femper fpectanda fint re-
rum primordia. l. fi donatæ. §. fpon-
fus. D. de donat. inter vir. & vxor. l. fi
filius. D. de lib. & poftb. Tufcus V.
principium attendi debet. conc. 703.

Vt non tantum ratio non fit
caffationis hinc alicuius, aut cau-
fam coram Iudice fæculari tra-
hendi, fed & inutiliter coram eo
tractaretur quæftio facti, an ap-
pellatum fit; cum ea decifionem
caufæ fpirituale principali non ad-
ferat.

De exceptionibus.

RESPONSVM I.

De recusatione Iu-
dicis.

Non ideo poteft quis recusa-
ri, quod formam refcripti
feruauerit. nouit. 43 §. de fufpicionis.
X. de appellat. quia & fines mandati
ei

21.
Primordij
inftituta
caufationis con-
fiderandum.

22.
Vt non tan-
tum abfit
omnis cau-
fa caffationis,
fed neque
laicæ cognoi-
tionis caufa
effe poffit.

r.
Recusatio-
nis caufa
non eft reij-
cere appel-
lationes vbi
ius ita de-
creuit, aut
aliàs refcri-
pti formam
feruare.